

Wprowadzenie

W „Zeszytach Naukowych Ochrony Zdrowia. Zdrowie Publiczne i Zarządzanie” po raz pierwszy podejmujemy temat zdrowia reprodukcyjnego (lub prokreacyjnego) w ramach jednego numeru, publikując artykuły, które są wynikiem stosunkowo nowych badań i refleksji naukowej w Polsce. Temat ten jest także obecny w przestrzeni *policy*. W sierpniu 2016 roku poprawa zdrowia prokreacyjnego została włączona do Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020 jako jeden z celów operacyjnych rządu (Rozporządzenie RM, Dz.U. 2016, p. 1492).

Zdrowie prokreacyjne analizowane jest obszernie, w zgodzie z definicją zdrowia WHO, uwzględniającą całość dobrostanu fizycznego, psychicznego oraz społecznego, a nie tylko braku choroby czy zaburzeń w zakresie wszystkich zagadnień związanych z układem rozrodczym i prokreacją u obu płci we wszystkich fazach życia. Zagadnienia zdrowia reprodukcyjnego obejmują problemy zdrowia seksualnego, płodności i niepłodności, zdrowia podczas ciąży, porodu i porodu, nowotworów narządów płciowych i piersi oraz procesów pokwitania i przekwitania.

Zagadnienia zdrowia prokreacyjnego podejmowane obecnie w zakresie zdrowia publicznego obejmują szczególnie promocję zdrowia seksualnego, unikania ryzyka zdrowotnego w okresie ciąży, programy prewencji pierwotnej niepłodności oraz chorób układu rozrodczego. Pamiętamy, że tradycyjne zdrowie publiczne jeszcze niedawno koncentrowało się na zwalczaniu zakażeń chorobami przenoszonymi drogą płciową. Nadal jest to istotny problem, ale już niedominujący.

Zdrowie prokreacyjne jest także przedmiotem analiz demograficznych, w których dane o planowaniu urodzeń i czynnikach je determinujących są istotną podstawą prognoz ludnościowych. Wskaźniki dzietności należą do głównych wskaźników, opisujących sytuację demograficzną populacji.

W prezentowanym numerze „Zeszytów Naukowych Ochrony Zdrowia. Zdrowie Publiczne i Zarządzanie” Czytelnicy znajdą teksty dotyczące głównie trzech nurtów zdrowia reprodukcyjnego. Po pierwsze – planów prokreacyjnych w odniesieniu do stosowania antykoncepcji (Zbigniew Izdebski, Krzysztof Wąż), czasu ocze-

kiwania na ciążę (Krzysztof Tymicki) oraz stanu zdrowia kobiet jako czynnika wpływającego na decyzje o posiadaniu dzieci (Monika Mynarska, Wiktoria Wróblewska). Po drugie – niektórych elementów zdrowia seksualnego, takich jak inicjacja seksualna (Zbigniew Izdebski, Joanna Mazur, Anna Kowalewska, Krzysztof Wąż) oraz często występujących wśród kobiet dolegliwości w okresie przedmiesiączkowym (Anna Ziomkiewicz-Wichary). Po trzecie – medykalizacji opieki porodowej (Antonina Doroszevska, Michał Nowakowski) i źródeł pochodzenia oraz roli flory bakteryjnej w mleku kobiecym (Anna Kotlińska, Hubert Huras).

Zwracamy uwagę na recenzję (Andrzej Galbarczyk) książki o zdrowiu kobiet. Publikacja *The Fragile Wisdom: An Evolutionary View on Women's Biology and Health* autorstwa Grażyny Jasińskiej omawia wiele aspektów zdrowia kobiet z perspektywy ewolucyjnej, próbując wyjaśnić, dlaczego tak trudne jest zaproponowanie programów ochrony zdrowia kobiet, które pozwoliłyby pozytywnie wpłynąć na wszystkie jego aspekty. Poruszane są między innymi zagadnienia determinantów płodności, kosztów zdrowotnych wynikających z posiadania dzieci, zależności pomiędzy zwyczajami kulturowymi a zdrowiem oraz nieoczekiwanych skutków działań mających na celu poprawę stanu zdrowia matek i dzieci.

Zdajemy sobie sprawę, że ważne elementy zdrowia prokreacyjnego, które są obecnie przedmiotem działań podejmowanych przez polityków, nie są neutralne ideologicznie, budzą niepokój, szczególnie młodych kobiet, i wywołują konflikty. Należą do nich: prawo do aborcji w szczególnych okolicznościach, dostęp do antykoncepcji, a nawet zapłodnienia *in vitro*. Stanowi to dla środowisk naukowych wyzwanie. Zgłębianie, analizowanie i prezentowanie trudnych tematów zdrowia prokreacyjnego jest więc dzisiaj szczególnie ważnym zadaniem badawczym. Opierając się na wiedzy i profesjonalnej informacji, można szybciej osiągnąć także polityczne porozumienie, a jest ono zakorzenioną wartością zdrowia publicznego.

Stanisława Golinowska